

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kyckling, Erja

Title: Tapetilla lukutaito ja amisreformi : Kieliverkosto Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen foorumissa 2018

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Kieliverkosto ja kirjoittaja, 2018

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Kyckling, E. (2018). Tapetilla lukutaito ja amisreformi : Kieliverkosto Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen foorumissa 2018. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(5).

<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2018/tapetilla-lukutaito-ja-amisreformi-kieliverkosto-aidinkielen-ja-kirjallisuuden-opetuksen-foorumissa-2018>

Tapetilla lukutaito ja amisreformi – Kieliverkosto Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen foorumissa 2018

Julkaistu: 12. syyskuuta 2018 | Kirjoittanut: Erja Kyckling

Äidinkielen opettajain liitto (ÄOL) ja Opetushallitus järjestivät Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen foorumin Helsingissä elokuun alussa. Foorumiin osallistui noin 200 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksesta kiinnostunutta – Kieliverkostokin oli mukana. Kaksipäiväisen foorumin pääteemana oli Lukevaa koulua rakentamassa, ja lukutaitoa ja lukemista pohdittiinkin monissa puheenvuoroissa ja kahvipöytäkeskusteluissa. Opetushallituksen pääjohtaja Olli-Pekka Heinonen luonnehti luku- ja kirjoitustaitoa sivistyksen perustana, joka antaa lapsille ja nuorille valmiuksia myös vaikeasti ennakoitavaan tulevaisuuteen.

Mediakeskustelu keskittyy usein huoleen poikien heikosta lukutaidosta. Yliopistonlehtori Sari Sulkunen Jyväskylän yliopistosta toi puheenvuorossaan kuitenkin esille, miten tutkimusten mukaan moninaiset, keskenään risteävät tekijät vaikuttavat lukemisintoon ja lukutaidon kehittymiseen. Esimerkiksi kasvuympäristön tuottamat erot lukutaidossa ovat keskimäärin jopa suurempia kuin tyttöjen ja poikien väliset keskimääräiset erot. Lukutaitoa käsittelevässä keskustelussa olisi hyvä saada näkymään lukijajoukon moninaisuus. Sulkunen muistutti myös, miten nuorilla on jo monenlaisia tekstiosaamista, joka pitää tunnistaa ja tunnustaa. Opetuksessa voisikin lähteä liikkeelle lukutaidon tilanteisen luonteen tarkastelusta ja oppilaiden minäpystyvyyden vahvistamisesta.

Lukutaidon ja lukemisen puolesta on jo kampanjoitu runsaasti, eikä työ tähän lopu. Lukutaidon kehittämiseen ja lukuinnon kasvattamiseen on tarjolla monenlaisia ratkaisuja. Kansallinen Lukutaitofoorumi julkaisee linjauksensa nyt tulevana perjantaina 14.9.2018. Seuraa uutisointia! Lisäksi opettajille tarjotaan luku- ja kirjoitustaitoon liittyvää täydennyskoulutusta.

Opetushallituksen kustantamat 15 opintopisteen koulutusohjelmat, [LUKILOKI \(Jyväskylän yliopisto\)](#), [Ilo - Innovatiivista pedagogiikkaa lukemisen ja kirjoittamisen opettamiseen \(Helsingin yliopisto\)](#), [Lukeminen lentoon, kirjoittaminen kiitoon \(Oulun yliopisto\)](#) ja [Kieli ja kirjallisuus luku- ja kirjoitustaidon opetuksen ytimessä \(Tampereen yliopisto\)](#), ovat pyörähtäneet tai pyörähtämässä käyntiin. Myös [Perustaidot haltuun - koulutuksen](#) moduuleihin voi vielä hypätä mukaan, jos haluaa vahvistusta

aikuisten maahanmuuttajien perustaitojen opettamiseen. Syksyllä 2018 kannattaa seurata myös Lukukeskuksen toimintaa.

Lukemaan innostaminen, luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen ja monilukutaito eivät ole kuitenkaan vain äidinkielen ja kirjallisuuden opettajien tehtäviä. Vuonna 2016 käyttöön otetut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet tuovat nämä teemat osaksi kaikkien opettajien työtä. Yhtä lailla huoltajien ja muiden aikuisten asenteilla ja esimerkillä sekä vapaa-ajan lukemisella on merkitystä – huoltaja, lue siis lapsellesi ja tue lapsesi lukuharrastusta!

Vuonna 2019 Kieliverkoston teemana on ammatillinen koulutus, sillä lukutaidon ohella ammatillisen koulutuksen reformi puhuttaa. Osana Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen foorumia järjestettiin ammatillista koulutusta koskevia työpajoja. Näissä työpajoissa käsiteltiin osaamisen arviointia ja yksilöllistä oppimista, sillä reformi kehittää ammatillista koulutusta osaamisperustaiseen ja asiakaslähtöisempään suuntaan. Opiskelijoiden polut muuttuvat siis yksilöllisemmiksi, kun opinnoissa voi edetä entistä enemmän omaan tahtiin. Yksilöllistäminen ja osaamisperustaisuus eivät tule ainakaan vähentämään opettajien merkitystä: heidän ammattitaitoaan opiskelijoiden osaamisen arvioijina ja osaamisen portinvartijoina tarvitaan.

Ammatillista koulutusta koskevista keskusteluista jäi kuitenkin päällimmäisenä mieleen opettajien huoli. Opettajia huolestuttivat ennen kaikkea resurssien puute ja se, miten vähäisillä lähiopetustunneilla voidaan pätevästi arvioida opiskelijan osaamisen tasoa. Joissakin keskusteluissa opettajat pohdiskelivat sitä, saavuttaako osa ammatillisen koulutuksen opiskelijoista edes riittävää osaamista esimerkiksi perustaidoissa, kuten lukutaidossa. Ammatillisen koulutuksen pitäisi kuitenkin edelleen pystyä takaamaan opiskelijoille jatko-opintovalmiudet, eikä laadukkaan opetuksen tarve häviä mihinkään.

Ammatillisen koulutuksen tilaan ovat ottaneet kantaa opettajat laajemminkin: Äidinkielen opettajain liitto ry, Suomi toisena kielenä opettajat ry, Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry sekä Matemaattisten Aineiden Opettajien Liitto MAOL ry julkaisivat elokuun puolessa välissä [avoimen kirjeen opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasoselle](#). Kirjeessä tuodaan konkreettisesti ilmi kentän huolet esimerkiksi ammatillisen koulutuksen laadunvalvonnasta ja maahanmuuttajien mahdollisuuksista kehittää kielitaitoaan ammatillisen koulutuksen aikana. Ammatillisen koulutuksen reformin pelätään tuottavan toisen asteen koulutukseen epätasa-arvoisen tilanteen. Kaiken kaikkiaan on selvää, että Kieliverkostonkin on tulevana vuonna 2019 tärkeää pureutua ammatillisen koulutuksen teemaan.

Tämän syyskuun 2018 avoimen numeron artikkeleissa valaistetaan laajasti kielikoulutuksen kenttää. Verkkolehden avaa ajankohtaiseen lukutaitoteemaan sopivasti Minna Sorrin artikkeli, jossa analysoidaan, millaisia stereotyyppisiä kuvia tyttöjen ja poikien lukemisesta ja lukutaidosta esitetään uutismediassa. Poikien lukutaidosta ollaan huolissaan, vaikka mediakeskustelun olisi ehkä syytä tarkastella tilannetta monisyisemmin. Artikkelit pohjautuu Sorrin pro gradu -tutkielmaan.

Kahdessa seuraavassa artikkelissa esitellään keväällä 2018 ilmestyneitä julkaisuja. Artikkelissaan *Kieliä rinnakkain – koulun monikielisyys näkyviin kieliä vertailemalla* Mari Honko ja Sanna Mustonen esittelevät konkreettisia keinoja koulun kielitietoisuuden kasvattamiseen. Artikkelin pohjautuu Hongon ja Mustosen toimittamaan *Tunne kieli* -teokseen. Tämän jälkeen Karita Mård-Miettinen, Kristiina Skinnari ja Annika Peltoniemi iskevät ajankohtaiset faktat pöytään artikkelissaan *Vakiintunutta, mutta näkymätöntä – kaksikielinen toiminta Suomen kunnissa*. Lue, paljonko Suomen kunnissa järjestetään tällä hetkellä kielikylypyä sekä kaksikielistä varhaiskasvatusta ja opetusta ja miten toimintaa voisi kehittää jatkossa.

Tämän jälkeen Karoliina Inha ja Paula Mattila Opetushallituksesta esittelevät uudistunutta kielten eurooppalaista viitekehystä. Ota siis selvää, mistä on kyse, kun puhutaan mediaatiosta! Sitä seuraavassa artikkelissa Johanna Lähtinen analysoi tarkasti A-venäjän ylioppilaskokeiden sanastoa. Hänen mukaansa sanaston vaikeus voi olla todellinen haaste pitkää venäjää aidosti vieraana kielenä opiskelevalle.

Seuraavissa artikkeleissa kartoitetaan työelämää ja kieltä. Inkeri Lehtimaja ja Salla Kurhila tarkastelevat artikkelissaan *Sairaanhoidajan ammatillisen kielitaidon kehittäminen työyhteisössä* sitä, miten työyhteisö voi tukea kakkoskielistä työntekijää ammatillisen kielitaidon kehittämisessä. Toisenlaisiin haasteisiin hypätään Sanna Riuttasen ja Laura-Maija Suur-Askolan artikkelissa *Virkakieleltä vaaditaan yhä enemmän – kielenhuoltaja vastaa haasteeseen*. Kieliverkoston ja Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen harjoittelijoina kesällä 2018 toimineet Riuttanen ja Suur-Askola haastattelivat Kelan kielenhuoltaja Jenni Viinikkaa ja selvää on, että kielenhuollon tarve ei tule häviämään mihinkään.

Syyskuun lehden päättää Taina Saarisen kolumni, jossa tarkastellaan jo kaatunutta toisen kotimaisen kielen kokeilua suhteessa historialliseen taustaansa. ”Pakkoruotsi” näyttää olevan vakioaiheita kielikoulutuspoliittisissa keskusteluissa.

Energiaa alkavaan syksyyn!

P.S. Huomasithan vasta julkaistut [Tassu & Tiu -sivut](#)? Kieliverkostossa on tehty kesällä kovasti töitä sen eteen, että kieltenopettajille, oppilaille ja huoltajille olisi materiaalia, joka innostaa kielten oppimiseen ja opetukseen. Tutustu ja tilaa flajjereita kielivalintoja tekeville oppilaillesi!

Kirjoittaja on Kieliverkostoa koordinoiva projektitutkija, joka sattuu olemaan myös äidinkielen ja kirjallisuuden ja s2-opettaja.